

A S

W

UI

Ustosunkowanie się

do komentarza autorów Mateusza Machaja i Roberta Gwiazdowskiego podręcznika „Wolna przedsiębiorczość. Podręcznik do nauki podstaw przedsiębiorczości”, dotyczącego moich uwag w sprawie ww podręcznika.

1. S.18 brak rewolucji przemysłowej.

s.18 jest „...kapitalistyczna organizacja produkcji doprowadziła do ogromnego wzrostu gospodarczego.”

s.102 jest wykres 13 PKB per capita w ciągu ostatnich 3000 lat, na nim zaznaczono punkt na wykresie zatytułowany rewolucja przemysłowa, pod wykresem zatytułowany – moment eksplozji przedsiębiorczości.

I w obu miejscach nie ma wyjaśnienia, że dopiero połączenie rewolucji przemysłowej z eksplozją przedsiębiorczości dało ten efekt, że w XIX stuleciu Anglia stała się „fabryką świata”, a dzięki temu osiągnięto obecny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. W dziejach znane są przykłady oddzielonych eksplozji czy przedsiębiorczości czy innowacyjności ale ze względu na swoją autonomię nie dały takich efektów.

Przedsiębiorczość – średniowieczna Hanza, ekspansja Portugalii, Hiszpanii czy potem Holandii - „...na 20 tysięcy statków wielkiej żeglugi aż 16 tysięcy należało wówczas do Holendrów, 3400 do Anglików i 600 do Francuzów.”¹

Innowacyjności – Heron w Aleksandrii ok. 50 r p.n.e. tworzył prekursorskie rozwiązania w zakresie maszyn parowych, które pozostały na etapie ówczesnych zabawek.² Chiny do końca XVII wieku wynalazły wszystko co wynaleźć można było i pozostały w XIX wieku krajem na wpół kolonialnym.

Dopiero połączenie tych dwóch segmentów dało efekt potężnego pchnięcia rozwojowego.

2. S.40 miernik wartości

Jest 2gi akapit u góry „Powszechna wycena towarów w pieniądzu oznacza wykształcenie się systemu cenowego. Jest on na przykład podstawą do oceny, czy jako przedsiębiorcy na rynku działamy sensownie. Mierzymy nasze nakłady pieniężne (koszty) i porównujemy je z efektami (przychody). Dzięki temu możemy ocenić, czy nasza działalność przynosi korzyści, czy może powinniśmy ją zmienić albo w ogóle jej zaprzestać.”

Dolny akapit „Często mówi się, że pieniądz jest „miernikiem wartości”, , wartość jest subiektywna. Nie jest to zbyt trafne określenie. Jak wspominaliśmy wcześniej, wartość jest subiektywna. Istnieje wiele rzeczy, które możemy bardzo cenić, które mają wysoką wartość, a nie mają swojej ceny. Pieniądz jest co najwyżej „miernikiem cen”, - gdy widzimy na to, że książka kosztuje 50 złotych, a telewizor 1000 złotych, to nie znaczy, że telewizor jest 20 razy

¹ F.Bernaś – Na wzgórzach Transwalu Wydawnictwo Alfa Warszawa 1986 r. s.10

² A. Machalski – Od młota kamiennego do rakiety kosmicznej WNT Warszawa 1964 s.64

bardziej wartościowy od książki. Oznacza to, że jest więcej wart jedynie w kategoriach pieniężnych i że musimy się napracować na jego kupno 20 razy bardziej niż na kupno książki.,,

No i co na przykładzie tych dwóch akapitów z jednej strony sądzić ma uczeń o pieniądzu jako mierniku wartości. Jest czy nie jest pieniądz miernikiem wartości?

3. S.68 cena równowagi.

Komentarz – „Definicja ceny równowagi jest zgodna z definicją stosowaną w mikroekonomii.,, krzywych podaży i popytu

Podręcznik s. 68 - „ Ceną równowagi nazywamy cenę, przy której sprzedawcy i kupujący odnajdują dla siebie w danej chwili na rynku rozwiązanie ich zdaniem najkorzystniejsze.,,

Paul A. Samuelson Williaam D. Nordhaus - „Cena równowagi ustala się przy tym poziomie, przy którym ilości dobra chętnie dostarczane równają się ilościom chętnie kupowanym. Na rynku konkurencyjnym taka cena równowagi musi odpowiadać punktowi przecięcia krzywych podaży i popytu.,,³

Autorzy na s. 65 przedstawili wykres 8, na którym przecięcie się krzywych wyznacza punkt równowagi ale zarówno na s. 65 jak i 68 nie nadmienili, że ów punkt właśnie ustala cenę równowagi.

4. S. 76 przyczyny inflacji.

s. 76 - „, Na koniec należy odpowiedzieć na istotne pytanie o przyczyny inflacji. Dlaczego tak się dzieje, że ceny dóbr i usług rosną? Główną przyczyną jest tworzenie pieniędzy i kredytów przez banki.,,

I tak w opinii ucznia wyrośnie przekonanie, że za wzrost cen odpowiedzialne są banki. A ponadto parę innych czynników bez większego znaczenia dla sprawy.

5. s.78-81 rozdział o bankach cały należy napisać na nowo.

s.78 „, Dlatego też starają się zapewniać swoim klientom na tyle szeroką ofertę, by ci byli zainteresowani ich usługami.,,

I to jest prawda, tyle tylko, że w rozdziale o podziale pracy s.30 i dalsze przeprowadzono bardzo wnikliwą analizę na rzecz specjalizacji, która jest bardziej efektywna od uniwersalizacji produkcji. Tymczasem w Polsce banki specjalistyczne (a były takie) przegrały konkurencję z bankami uniwersalnymi i trzeba by wytłumaczyć dlaczego.

s.78 „,W działalności bankowej moglibyśmy wyróżnić dwa filary: kasowo-rozliczeniowy oraz oszczędnościowo-kredytowy.,,

Współczesna struktura banków komercyjnych wyróżnia pion korporacyjny, pion detaliczny, pion inwestycyjno-skarbowy, pion ryzyka, pion wsparcia i pion administracyjny.

s.78. „,Za ich otrzymanie musi zapłacić mniej , niż dostanie od swoich kredytobiorców (gdyż tylko wtedy przychody mogą być wyższe od kosztów). Ta różnica w oprocentowaniu jest nazywana marżą odsetkową.,,

Tymczasem marża odsetkowa to relacja między wynikiem odsetkowym a aktywami odsetkowymi lub różnica między przychodowością aktywów odsetkowych a kosztowością aktywów odsetkowych. Różnica między przychodowością aktywów a kosztowością pasywów nazywana jest spreadem odsetkowym lub rozpiętością odsetkową.

³ Samuelson Nordhaus – Ekonomia 1 PWN Warszawa 1998 s.118

s.79., „Banki finansują swoje operacje nie tylko ze środków pożyczonych od innych podmiotów. Gdyby banki inwestowały tylko środki pożyczone od innych podmiotów nie różniłyby się niczym od innych firm inwestycyjnych. Bankom przysługuje jednak pewien specyficzny przywilej: wolno im kreować pieniądze na depozytach. W związku z tym mogą do finansowania projektów inwestycyjnych wykorzystywać wykreowane przez siebie pieniądze, zamiast zdobywać potrzebny kapitał od swoich klientów na rynku.,,

s.79 „...środki na kontach bankowych pochodzą nie tylko od podmiotów, które je zdeponowały, ale również z kreacji.,,

s. 79 „Czasami mówi się, że banki mogą kreować pieniądze „z niczego,,. To określenie pada z ust nie tylko laików, ale również zawodowych ekonomistów. Jest to tylko częściowa prawda. Banki rzeczywiście nie muszą pozyskiwać pieniędzy od inwestorów, lecz mogą je zamiast tego wykreować.,,

Te trzy fragmenty pokazują jak autorzy przedstawili mechanizm kreacji pieniądza przez banki. Jest to proces skomplikowany a tu został przedstawiony w formie – jak bank potrzebuje pieniądza to go sobie wykreuje. Dlatego też określiłem go w swej recenzji mianem szamanizmu bankowego. Przypomina to trochę alchemików, którzy ołów przerabiali na złoto ku ucieście władców. Z drugiej strony ciekaw jestem w odniesieniu do drugiego z przytoczonych cytatów – kto jest właścicielem kont bankowych na których zgromadzono środki pochodzące z kreacji pieniądza?

s. 80 „A problemy banków komercyjnych często biorą się stąd, że tworzą one depozyty na kwoty większe od rezerw gotówkowych, które posiadają.,,

Z danych NBP wynika, że gotówka w kasach banków na koniec marca 2017 r wyniosła 11,824.3

mln zł zaś depozyty i inne zobowiązania bieżące 637,603.4 mln zł⁴. I taki stan jak można sprawdzić w danych o podaży pieniądza utrzymywał się od dawna. I jakoś nigdzie nie można było wyczytać, że ta relacja generowała bankom jakieś problemy. W tekście jest, że tworzą one depozyty a nie że przyjmują depozyty. Generalnie nie wiadomo o co chodzi.

s. 90 o rezerwach a przede wszystkim - ...tworzą nawet depozyty bankowe bez pokrycia...pożyczyć rezerwy od innych banków...

s. 90 „, Czym jest rezerwa obowiązkowa? Banki komercyjne, czyli te z których usług korzysta ludność, nie trzymają pieniędzy na wypłaty z rachunków ich klientów. Co więcej, tworzą nawet depozyty bankowe bez pokrycia (i przekazują je w postaci kredytów). Bank centralny ustala, że depozyty te muszą być w jakiejś części zabezpieczone rezerwą. Obecnie (stan na grudzień 2016 roku) stopa rezerwy obowiązkowej wynosi w Polsce 3,5%,,

Powyższy fragment budzi następujące wątpliwości:

- po pierwsze – co to znaczy, że banki tworzą depozyty – banki przyjmują depozyty
- po drugie – co to znaczy depozyty bankowe bez pokrycia – żeby przyjąć depozyt (otworzyć nowe konto albo dokonać przelewu) trzeba pieniądze wpłacić. Czyli depozyt w chwili uruchomienia pokrycie mieć musi
- co to znaczy, że przekazują je w postaci kredytu – jest to przykład normalnej a nie nagannej działalności bankowej.

⁴ http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/statystyka/pieniezna_i_bankowa/m3.html

Depozyt bez pokrycia mogę sobie wyobrazić w takiej postaci, że wpłacono kwotę x, następnie udzielono kredytu w tejże kwocie i kredytobiorca okazał się być niewypłacalny, czyli nie zwrócił kredytu i odsetek. Ale po pierwsze nie wiem czy kredytu udzielono z kwoty tego depozytu. Po drugie w tym przypadku bank poniósł stratę i pokrył ją z kapitału własnego. W tym przypadku zmniejszone aktywa korespondują ze zmniejszonymi pasywami i suma bilansowa jest taka sama po stronie pasywów jak i aktywów. Po trzecie jeśli suma straconych kredytów przekracza możliwości banku a ponadto bank ten nie uzyskał wsparcia ze strony właściciela lub innych przewidzianych w tym celu instytucji to bank bankrutuje. Stosowny depozyt do stosownej kwoty jest wypłacany ze środków BFG.

Tak więc nie wiem o co chodzi w depozycie bez pokrycia – chyba, że wpłacone pieniądze byłyby pieniędzmi fałszywymi ale wtedy wkraczamy w aspekt związany z kodeksem karnym.

s. 90 „W razie potrzeby bank może łatwo pożyczyć rezerwy od innych banków albo nawet od banku centralnego.,,

NBP - Rezerwa obowiązkowa

rezerwa, jaką instytucje kredytowe są zobowiązane utrzymywać w banku centralnym w wartości odpowiedniej (w procentach) do wysokości wkładów klientów, zdeponowanych w danym podmiocie.⁵

Zgodnie z powyższą definicją, żaden bank nie może pożyczyć rezerwy innemu bankowi. Natomiast każdy bank może choć nie musi udzielić lokaty międzybankowej innemu bankowi na stosowny termin i po stosownej cenie. W system lokat międzybankowych a powszechnie dostępne publikacje prezentują ceny tych operacji w postaci stawek WIBOR i WIBID Londynie mamy LIBOR .

Również bank centralny u nas NBP może jak najbardziej udzielić kredytu technicznego lub lombardowego lub też działać w ramach operacji otwartego rynku, choć tu mamy prawie wyłącznie operacje Reverse Repo a nie Repo ze względu na utrzymującą się nadpłynność sektora bankowego.

6. s.104 polityka pieniężna i bankowa jako podstawowa przyczyna cyklu koniunkturalnego

s. 104 - „Dlatego dosyć rzadko traktuje się cykl koniunkturalny jako coś nieuniknionego. Wpływa nań albo wręcz, jak sugerują niektórzy, powoduje go prowadzona polityka pieniężna i bankowa.,,

Samuelson Nordhaus - „ Z prowadzonej do tej chwili analizy wynikała sugestia, że cykle koniunkturalne oraz zmiany w stopie bezrobocia występują wtedy, gdy zmienia się luka pomiędzy potencjalnym a faktycznym poziomem PNB. Otwarte pozostaje pytanie, czy zmienność owej luki wynika z fluktuacji globalnego popytu czy globalnej podaży. Czy cykle są następstwem zmian w potencjale wytwórczym gospodarki – zmian, jakie mogą wystąpić wtedy, kiedy zbiory były złe lub wtedy gdy zastosowanie robotów powoduje gigantyczną ekspansję potencjalnego produktu gospodarki? Albo też, czy rosnące i spadkowe fazy cyklu występują wtedy, gdy zmiany inwestycji, nakładów na obronę i innych pozycji wydatków oddziałują na globalny popyt?,⁶

Na temat przyczyn cykli koniunkturalnych toczyły się, toczą i będą toczyć spory zarówno w ramach teorii jak i praktyki ekonomicznej. I co do tego nie mam wątpliwości. Wątpliwość moją natomiast

⁵ <https://www.nbportal.pl/slownik/pozycje-slownika/rezerwa-obowiazkowa>

⁶ Ditto s. 301

budzi nadmiernie jednoznaczne opowiadzenie się autorów po stronie upatrującej w polityce pieniężnej i bankowej przyczyn cyklu koniunkturalnego.

7. s. 129 nierozumienie prawa a różnorodność interpretacyjna.

s.129 - „ Zdaniem niektórych ekspertów obecnie prawa podatkowego w Polsce nie rozumieją nawet urzędnicy (wydające różne decyzje, które uchylane są potem przez sądy) i sędziowie Wojewódzkich Sądów Administracyjnych (wydający wyroki, które uchyla potem Naczelny Sąd Administracyjny). Nie rozumieją go też niektórzy sędziowie Naczelnego Sądu Administracyjnego, gdyż wydają w identycznych sprawach różne wyroki. Nikt z nich nie ponosi żadnej odpowiedzialności za to, że nie rozumie prawa.,,

Potwierdzam co napisałem uprzednio. Dla autorów jest to nie rozumienie prawa a nie jest to różnorodność interpretacyjna. Podpisuję się również pod moim uprzednim stwierdzeniem, że jest to nadmierne uproszczenie czyli wulgaryzm.

8. s. 273 – tekst o emeryturach nieaktualny

Potwierdzam – ten fragment tekstu jest nadal nieaktualny.

Autorzy w komentarzu stwierdzają - „Aby w pełni odzwierciedlał obecną rzeczywistość, wystarczy dodać do niego tylko jedno zdanie – o przywróceniu niższego wieku emerytalnego.,,

Przypominam uprzejmie, że moim zadaniem jako trzeciego recenzenta, nie było wskazanie fragmentów wymagających zmiany czy uzupełnienia. To jest zadanie dwóch pierwszych recenzentów. Ja stwierdziłem dezaktualizację powyższego fragmentu i stanowisko to podtrzymuję.